

بازار جهانی کالاها

نگاهی به بازار جهانی گوشت

قرمز، تولید و روند آن طی

دوره ۱۹۷۸-۸۷

مقدمه:

کارگران). کمبود پروتئین موجبات رشد نامناسب اندامها، عدم مقاومت در برابر امراض و کارایی کمتر کارگران و سایر قشرهای فعال و بسیاری از معضلات دیگر را فراهم می آورد.

تعریف و مشخصات گوشت:

به ماده ای نرم و سرخ رنگ (یا سفید) که استخوان بدن را می پوشاند و بر سطح آن

اهمیت تغذیه جهت رسیدن به سطح مناسبی از سلامتی، کاملاً شناخته شده است. در بسیاری از کشورهای توسعه یافته اکثریت افراد از تغذیه ای کافی و مطلوب برخوردارند. حال آنکه در مناطق در حال توسعه (بویژه مناطق پرجمعیت) گرسنگی و سوء تغذیه بیداد می کند. در مورد گروه اخیر کمبود مواد پروتئینی (بویژه پروتئین حیوانی) از حساسیت بسیار بالایی برخوردار است (بویژه برای کودکان، مادران باردار و

گروه کشورهای در حال توسعه حدود ۶۲ درصد از تعداد دام گاو و گوساله را در سال ۱۹۸۷ در اختیار خود داشته اند ضمن اینکه سهم مناطق آمریکای لاتین و خاور دور به ترتیب ۳/۲۴ و ۹/۲۱ درصد بوده است.

بـ برای حیوانات غیر نشخوارکننده از

جمله: پرندگان و خوک بکار می رود ما در اینجا به بررسی وضعیت دام و گوشت گاو، گوساله، گوسفند، بره و بز می پردازیم.

گوشت برحسب وضعیت به ترتیب زیر

تقسیم بندی می شود:

الف - گوشت تازه (Fresh meat) ،

سرد کرده (Chilled Meat) و یخ زده

(Frozen Meat) .

ب - گوشت کنسرو شده یا آماده شده

(Prepared or Preserved Meat)

و آش (Meat) و آشغال گوشت

(Offals) که خود شامل چند نوع گوشت

می باشد.

ج - عصاره ها و شیرهای گوشت^۲

که (Meat Extract and Juices) می باشد.

بشکل جامد و مایع می باشد^۳.

پوست بدن کشیده شده و بیشتر به مصرف تغذیه می رسد، گوشت می گویند^۱. گوشت قسمت اعظم وزن بدن را شامل می شود. گوشت دارای مواد بسیاری از جمله: آب، پروتئین، املاح و... است و برای تغذیه مناسب بشر ضروری می باشد. گوشت پس از پخته شدن قابل مصرف است. گوشت در کارخانجات مواد غذایی به شکل های بسیار متنوع (با طعمها و کیفیت های گوناگون) تبدیل شده و به بازار عرضه می گردد.

گوشت حیوانات اهلی شده برحسب نوع حیوان به گروه های زیر، طبقه بندی می شود:

اصطلاح (Ruminant meats)

برای گوشت حیوانات نشخوارکننده از جمله:

گوشت گاو (Beef) ، گوشت گوساله

(Veal) ، گوشت بره (Lamb) ، گوشت

گوسفند (Mutton) و گوشت بز (Goat)

(Meat) و سایر حیوانات نشخوارکننده و

اصطلاح (Non-Ruminant Meats)

(۱). علی اکبر دهخدا. لغت نامه (تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۵۵).

(۲). حدود ۹۵ درصد از تجارت این نوع عصاره ها در کانتینرهای ۲۰ کیلوگرمی و بمنظور مصارف صنعتی صورت می گیرد.

3- UNCTAD: *Studies in the Processing, Marketing and Distribution of Commodities, The Marketing of Bovine Meat and Products: Areas for International Co- Operation.* (New York. UNCTAD Pub, 1989). p. 23.

وزن انواع دام گاو، گوساله، گوسفند و بز و در نتیجه مقدار گوشت حاصل از آنها در نقاط مختلف جهان متفاوت می‌باشد، ولی بطور کلی سهم کشورهای توسعه یافته در تولید جهانی گوشت بسیار بیشتر از سهم آنها در تعداد دام زنده در جهان است زیرا سیستم تولید در کشورهای توسعه یافته در سطحی مناسب قرار دارد و کاملاً صنعتی می‌باشد؛^۱ بعلاوه در این کشورها حیوانات سنگین وزنی که دارای گوشت بیشتر و مرغوب‌تری هستند تولید می‌شود.

برطبق آمار سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (FAO) در سال ۱۹۸۷ وزن یک لاشه گاو و گوساله در جهان به‌طور متوسط ۲۰۵ کیلوگرم بوده (جدول ۲) ضمن اینکه این وزن در همان سال در منطقه آمریکای شمالی برابر ۲۷۵ کیلوگرم و در اروپای غربی ۲۴۵ کیلوگرم بوده است؛ حال آنکه در مناطق سوسیالیستی و در حال توسعه وزن لاشه گاو و گوساله زیر وزن متوسط جهانی قرار داشته است (به استثناء چند کشور نظیر آرژانتین) کشور ژاپن بالاترین وزن لاشه گاو و گوساله را (برابر ۳۶۰ کیلوگرم) نشان می‌دهد ولی می‌توان به وزنه‌های بسیار پایین، حدود ۶۵ کیلوگرم (کشور بنگلادش) و یا

۱۰۶ کیلوگرم (کشور چین) نیز برخورد نمود.^۲

در زمینه گوسفند، بره و بز نیز تفاوت وزن وجود دارد ولی تفاوت‌های فاحشی را در مورد وزن آنها در مناطق مختلف جهان مشاهده نمی‌کنیم. بواسطه اهمیت بسیار زیاد گاو و گوساله در زمینه تولید جهانی گوشت، و در نتیجه اعمال سیاست‌هایی در جهت پروار نمودن هر چه بیشتر این نوع دام، تفاوت‌های زیادی را در مورد وزن آن مشاهده می‌کنیم ولی این حساسیت در زمینه تولید گوشت گوسفند، بره و بز یا وجود ندارد و یا اینکه امکان پروار نمودن این نوع دام بیشتر از این حد امکان ندارد.

بطور کلی در سال ۱۹۸۷ متوسط وزن لاشه گوسفند و بره در جهان برابر ۱۵ کیلوگرم بود (جدول ۲) که در میان کشورهای عمده کشتارکننده، کشور انگلستان بالاترین وزن (برابر ۱۹ کیلوگرم) و کشور هندوستان پائین‌ترین وزن (برابر ۹ کیلوگرم) را نشان می‌دهند.^۳ طی سال مذکور متوسط وزن لاشه بز در جهان برابر ۱۱ کیلوگرم بود که در میان کشورهای عمده کشتارکننده دام بز، کشور ترکیه بالاترین وزن (برابر ۱۵ کیلوگرم) را نشان می‌دهد.^۴

1- *Ibid* p.2.

2- FAO. *Production Yearbook 1987* (Rome: FAO Pub., 1988)

p.p. 254- 255.

3- *Ibid*, p.256.

4- *Ibid*, p.261.

گمرکی یا سیستم هماهنگ (CCCN) یا HS)، طبقه‌بندی‌هایی کالائی به ترتیب با شماره تعرفه (۰۱،۰۲ و ۰۱،۰۴) و زیر-گروه‌های آنها برای دام گاو و گوساله، گوسفند و بز و (۰۲،۰۱، ۰۲،۰۴ و ۰۲،۰۶) و زیر گروه‌های آنها برای انواع گوشت دام‌های مذکور در نظر گرفته شده است^۱.

در طبقه‌بندی‌های کالائی براساس تعرفه گمرکی بروکسل (BTN) و طبقه‌بندی استاندارد تجارت بین‌المللی (SITC) به ترتیب تعرفه‌های (۰۱/۰۲) و (۰۰۱، ۱) و زیر گروه‌های آنها برای دام گاو و گوساله، (۰۱/۰۴) و (۰۰۱، ۲) و زیر گروه‌های آنها برای دام گوسفند، بره و بز، (۰۲/۰۱) و (۰۱۱، ۰۱۲، ۰۱۶، ۸ و ۰۱۷) و زیر-گروه‌های آنها برای انواع گوشت دام‌های مذکور در نظر گرفته شده است. همچنین براساس فهرست تعرفه شورای همکاری‌های

(۱). لازم به توضیح است که طبقه‌بندی شورای همکاری‌های گمرکی سازمان ملل متحد،

(Customs Co-Operation Council Nomenclature)

یا سیستم هماهنگ (Harmonized System)، انتقال «BTN» را به سیستم جدید شامل می‌شود و لذا شباهت‌های زیادی با یکدیگر دارند.

سهم بالای گروه کشورهای در حال توسعه از نظر تعداد دام خود بیانگر امکانات بالقوه بسیار بالای این گروه از کشورها در زمینه تولید دام و بالنتیجه گوشت می‌باشد. این مسئله با توجه به نرخ رشد نسبتاً بالای انواع دام در این گروه از کشورها در مقایسه با دیگر گروه کشورها اهمیت بیشتری پیدا می‌کند.

نگاهی به وضعیت دام و دامپروری در جهان و کشورهای عمده تولیدکننده طی دوره ۱۹۷۸-۸۷

در سال ۱۹۸۷ میزان دام گاو و گوساله در جهان حدود ۱۲۷۲/۷ میلیون رأس بوده است که نسبت به سال ۱۹۷۸ حدود ۵/۶ درصد (با متوسط نرخ رشدی معادل ۰/۶ درصد در سال) افزایش نشان می‌دهد. گرچه در سال ۱۹۸۸ شاهد اندکی کاهش در میزان دام گاو و گوساله هستیم ولی در سال ۱۹۸۹، این تعداد به ۱۲۷۷/۸ میلیون رأس بالغ شده است (جدول ۱) در این میان گروه کشورهای در حال توسعه حدود ۶۲ درصد از تعداد دام گاو و گوساله را در سال ۱۹۸۷ در اختیار خود داشته‌اند. ضمن اینکه در همین سال سهم مناطق آمریکای لاتین،

خاور دور^۱، اتحاد جماهیر شوروی و اروپای شرقی به ترتیب برابر ۲۴/۳، ۲۱/۹ و ۱۲/۲ درصد در جهان بوده است^۲. طی سال مذکور کشورهای هندوستان و برزیل به ترتیب ۱۵/۷ و ۱۰/۷ درصد از سهم جهانی را به خود اختصاص داده‌اند، ضمن اینکه در زمینه تعداد گاو و گوساله در این دو کشور شاهد افزایش بالنسبه خوبی نسبت به سال ۱۹۷۸ هستیم. پس از آن کشورهای اتحاد جماهیر شوروی با ۹/۶ درصد، ایالات متحده آمریکا^۳ با ۸ درصد، چین با ۵/۶ درصد و آرژانتین با ۴ درصد از سهم جهانی تعداد گاو و گوساله قرار دارند، ضمن اینکه طی دوره ۱۹۷۸-۸۷ بالاترین متوسط نرخ رشد دام گاو و گوساله طی دوره ۱۹۷۸-۸۷ مربوط به کشور برزیل (حدود ۴/۷ درصد در سال) بوده که در عین حال بالاترین میزان نرخ رشد

(۱). (بر اساس تقسیم بندی FAO) خاور دور شامل کشورهای هندوستان، چین و بعضی از کشورهای در حال توسعه شرق آسیا می‌باشد.

2- FAO. *Production Yearbook 1987*, Op.Cit. p.246.

(۳). کاهش تعداد دام گاو و گوساله طی سالهای ۱۹۸۵-۸۷ در ایالات متحده آمریکا، علیرغم کاهش قیمت خوراک دام، بواسطه کاهش قیمت‌های گوشت گاو و تغییر عادات مصرف گوشت بوده است.

مأخذ:

FAO. *Commodity Review and Outlook, 1988- 89* (Rome: FAO, Pub., 1988) p. 63.

در میان انواع دام گاو، گوسفند و بز در کلیه کشورهای عمده تولید کننده دام نیز بوده است.

طی سال ۱۹۸۷ تعداد دام گوسفند و بز در جهان به ترتیب ۱۱۵۳ میلیون و ۹/۴۹۶ میلیون رأس بوده است که نسبت به سال ۱۹۷۸ افزایش نشان می‌دهد؛ بویژه دام بز که طی دوره مذکور از متوسط نرخ رشدی معادل ۱/۴ درصد در سال، برخوردار بوده است و تقریباً با همین نرخ تا سال ۱۹۸۹ افزایش نشان می‌دهد. در این زمینه نیز طی سال ۱۹۸۷ گروه کشورهای در حال توسعه به ترتیب ۴۳/۴ درصد از دام گوسفند و ۷۹/۲ درصد از دام بز جهان را در اختیار داشته‌اند.^۱ طی سال مذکور عمده مناطق تولید گوسفند عبارت بوده‌اند از: مناطق اقیانوسیه، «اتحاد جماهیر شوروی و اروپایی شرقی» و خاور نزدیک که به ترتیب سهمی برابر ۱۸/۵، ۱۵/۹ و ۱۳ درصد از تعداد دام گوسفند را بخود اختصاص داده‌اند. از نظر تولید بز مناطق خاور دور، آفریقا^۲ (به استثناء آفریقای جنوبی) و کشورهای سوسیالیستی آسیایی به ترتیب ۴/۳۲، ۳/۲۸ و ۶/۱۴ درصد از دام بز را در سطح جهان

دارا بوده‌اند.^۳ از نظر تعداد دام سهم بالای گروه کشورهای در حال توسعه خود بیانگر امکانات بالقوه بسیار بالای این گروه از کشورها در زمینه تولید دام و بالتجیه گوشت می‌باشد. این مسئله با توجه به نرخ رشد نسبتاً بالای انواع دام در این گروه از کشورها در مقایسه با دیگر گروه کشورهای اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. کشورهای استرالیا، اتحاد جماهیر شوروی و چین به ترتیب با ۹/۱۲، ۳/۱۲ و ۶/۸ درصد از سهم جهانی در زمینه تعداد دام گوسفندی و بره‌ای و کشورهای هندوستان، چین و پاکستان به ترتیب با ۷/۲۰، ۶/۱۳ و ۴/۶ درصد از سهم جهانی در زمینه تعداد دام بز از تولید کنندگان عمده دام در سال ۱۹۸۷ محسوب می‌شوند. طی دوره ۱۹۷۸-۸۷ کشور هندوستان بالاترین متوسط نرخ رشد را در زمینه تولید انواع دام گوسفندی و بز نشان می‌دهد.

1- FAO. *Production Yearbook 1987*, Op. Cit. p. 249.

(۲). صاحبان دام در منطقه آفریقا، بازسازی ذخایر دامی خود را در پی خسارات سنگین ناشی از خشکسالیهای اخیر شروع کرده‌اند.

مأخذ:

FAO. *Commodity Review and Outlook, 1986- 87*, Op. Cit. p. 63.

3- FAO. *Production Yearbook 1987*, Op. Cit. p. 249. 255.

جدول (۱): تعداد دام و گاو و گهساله، گوسفند و بزه و بز در جهان و کشورهای عمده
تولید کننده دام طی سالهای ۱۹۷۸-۸۹
واحد: میلیون رأس

نوع دام	سال	۱۹۷۸		۱۹۷۹	۱۹۸۰	۱۹۸۱	۱۹۸۲
		تعداد	سهم جهانی (درصد)				
گاو و گهساله	جهان	۱۲۰۵/۴	۱۰۰	۱۱۹۴/۲	۱۲۰۴/۷	۱۲۱۴/۴	۱۲۵۵/۹
	ایالات متحده آمریکا	۱۱۶/۴	۹/۷	۱۱۰/۹	۱۱۱/۲	۱۱۴/۳	۱۱۵/۶
	اتحاد جماهیر شوروی	۱۱۲/۷	۹/۳	۱۱۴/۱	۱۱۵/۱	۱۱۵/۱	۱۱۵/۹
	چین	۶۲/۹	۵/۳	۵۲/۶	۵۲/۵	۵۲/۶	۵۵/۳
	هندوستان	۱۸۲/-	۱۵/۱	۱۸۱/۸	۱۸۲/۵	۱۸۲	۱۸۱/۵
	برزیل	۸۹	۷/۴	۹۰	۹۱	۹۳	۱۲۳/۵
	آرژانتین	۵۷/۸	۴/۸	۵۶/۹	۵۵/۸	۵۴/۲	۵۲/۷
گوسفند	جهان	۱۰۶۳/۸	۱۰۰	۱۰۸۸/-	۱۱۱۶/۸	۱۱۲۱/۷	۱۱۳۳/۲
	استرالیا	۱۳۱/۴	۱۲/۳	۱۳۴/۲	۱۳۶/-	۱۳۴/۴	۱۳۸/-
	نیوزیلند	۶۲/۲	۵/۸	۶۳/۵	۶۸/۸	۶۹/۹	۷۰/۳
	اتحاد جماهیر شوروی	۱۴۱/-	۱۳/۲	۱۴۲/۶	۱۴۳/۶	۱۴۱/۶	۱۴۲/۴
	چین	۹۰/۴	۸/۵	۹۶/۴	۱۰۲/۶	۱۰۶/۶	۱۰۹/۵
	هندوستان	۴۰/۷	۳/۸	۴۱/-	۴۱/۳	۴۱/۵	۴۰/۷
	ترکیه	۴۲/۷	۴	۴۳/۹	۴۶/-	۴۸/۶	۴۹/۶
بزه و بز	ایران (۱)	۳۳/۶	۳/۱	۳۳/۷	۳۳/۸	۳۴/۳	۳۴
	جهان	۴۳۸/۹	۱۰۰	۴۴۶/۳	۴۶۱/۴	۴۷۰/۷	۴۶۶/۸
	چین	۷۱/۲	۱۶/۲	۷۳/۷	۸۰/۸	۸۰/۹	۷۸/۴
	هندوستان	۷۰/۶	۱۶/۱	۷۱	۷۱/۷	۷۷/۲	۷۸/۹
	پاکستان	۲۵/۶	۵/۸	۲۷/۸	۳۰/۲	۲۵/۸	۲۶/۸
	نیجریه	۲۴	۵/۴	۲۴/۲	۲۴/۵	۲۵	۲۵/۶
	ایران (۱)	۱۳/۵	۳	۱۳/۵	۱۳/۵	۱۳/۷	۱۳/۶

مآخذ: آمار سالهای ۸۷-۱۹۷۸ مربوط به:

FAO. Production Yearbook, 1978- 87, (Rome: FAO. Pub. 1979- 88).

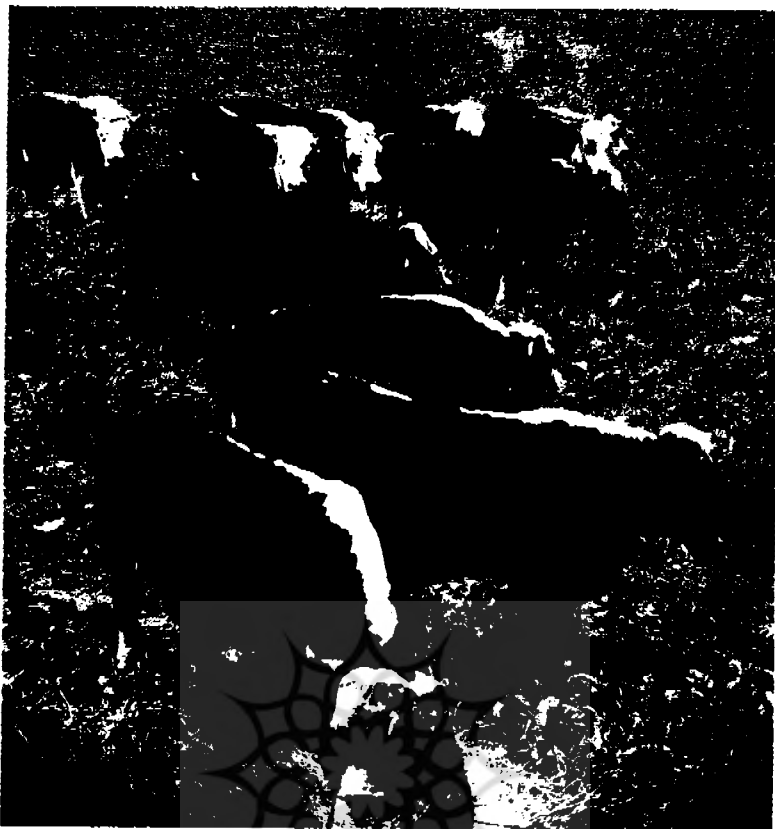
۱۹۸۹	۱۹۸۸	متوسط نرخ رشد سالانه در دوره ۸۷ - ۱۹۷۸	۱۹۸۷		۱۹۸۶	۱۹۸۵	۱۹۸۴	۱۹۸۳
			سهم جهانی (درصد)					
۱۲۷۷/۸	۱۲۶۳/۷	۰/۶	۱۰۰	۱۲۷۲/۲	۱۲۷۴/۲	۱۲۶۲/۶	۱۲۵۷/۹	۱۲۶۱/۱
۹۹/۵	۹۹/۵	-۱/۴	۸	۱۰۲/۰	۱۰۵/۵	۱۰۹/۸	۱۱۳/۷	۱۱۵
۱۱۸/۸	۱۲۰/۶	۰/۹	۹/۶	۱۲۲/۱	۱۲۰/۹	۱۲۱/۱	۱۲۰	۱۱۷/۲
۷۷/۱	۷۴	۱/۲	۵/۶	۷۱/۳	۶۷/۰	۶۲/۷	۵۹/۰	۵۶/۳*
۱۹۵/۵	۱۹۳	۱	۱۵/۷	۱۹۹/۳	۲۰۰/۳	۱۹۸	۱۹۵/۶	۱۸۱/۹
۱۳۶/۸	۱۳۴/۱	۴/۷	۱۰/۷	۱۳۵/۷	۱۳۸/۹	۱۳۸/۴	۱۳۷/۷	۱۳۴/۲
۵۰/۲	۵۰/۸	-۱/۳	۴	۵۱/۳	۵۷/۵	۵۴	۵۴/۶	۵۴/۰
۱۱۷۸	۱۱۶۴/۷	۰/۸	۱۰۰	۱۱۵۳/۰	۱۱۳۸/۱	۱۱۲۶/۶	۱۱۳۰/۵	۱۱۲۴/۸
۱۶۲/۶	۱۵۲/۴	۱/۴	۱۲/۹	۱۴۹/۲	۱۵۵/۶	۱۴۹/۷	۱۳۹/۲	۱۳۳/۲
۶۴/۶	۶۵	۰/۳	۵/۶	۶۴/۲	۶۷/۵	۶۷/۹	۶۹/۷	۷۰/۳
۱۳۹/۵	۱۴۰/۸	-	۱۲/۳	۱۴۲/۲	۱۴۰/۹	۱۴۲/۹	۱۴۵/۳	۱۴۲/۲
۱۰۲/۷	۱۰۲/۷	۱	۸/۶	۹۹/۰	۹۴/۲	۹۵/۲	۹۸/۹	۱۰۶/۶*
۵۲/۵	۵۱/۷	۳/۵	۴/۸	۵۵/۵	۵۴/۵	۵۲/۸	۵۱/۱	۴۰/۸
۳۴/۹	۴۰	۰/۲	۳/۸	۴۳/۵*	۴۰/۴*	۴۰/۴	۴۸/۷	۴۹/۶
۳۴	۳۴/۵*	۰/۳	۳	۳۴/۵*	۳۴/۵*	۳۴/۵*	۳۴	۳۴/۵
۵۲۱/۱	۵۱۳/۹	۱/۴	۱۰۰	۴۹۶/۹	۴۹۰/۱	۴۸۰/۶	۴۸۱/۸	۴۶۶/۸
۷۷/۹	۷۷/۹	-۰/۴	۱۳/۶	۶۷/۵	۶۱/۹	۶۳/۴	۶۳/۴	۷۵/۴*
۱۰۷	۱۰۵	۴/۳	۲۰/۸	۱۰۳/۵	۱۰۲/۹	۹۹/۵	۹۹/۴*	۷۹/۹
۳۴/۱	۳۳	۲/۴	۶/۴	۳۱/۹	۳۰/۸	۲۹/۷	۲۸/۸	۲۷/۷
۲۶	۲۶	۰/۸	۵/۲	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶	۲۶
۱۳/۵	۱۳/۶	-	۲/۷	۱۳/۶*	۱۳/۶	۱۳/۶	۱۳/۶	۱۳/۶

FAO. *Quarterly Bulletin of Statistics*. vol. 3. 1990. آمار سالهای ۸۹-۱۹۸۸ مربوط به:

۱- رتبه ایران در سال ۱۹۸۷ در زمینه تعداد بز هفتم می باشد و تنها بدلیل بررسی مقایسه ای در جدول آورده شده است.

توضیحات:

* آمار تخمینی (FAO) می باشد. / آمار غیر رسمی می باشد.

میزان دام کشتار شده در جهان و کشورهای عمده کشتارکننده:

بعضاً، در سطحی بسیار بالاتر از ۱۸/۵ درصد قرار داشته است. طی سال ۱۹۸۷ مناطق «اتحاد جماهیر شوروی و اروپای شرقی»، آمریکای شمالی، آمریکای لاتین و اروپای غربی به ترتیب ۲۲/۴، ۱۸/۳، ۱۷/۴ و ۱۶/۱ درصد از کشتار دام گاو و گوساله را به خود اختصاص داده‌اند. ضمن اینکه سهم کشتار گروه کشورهای در حال توسعه نسبت به تعداد دام گاو و گوساله به شدت کاهش نشان می‌دهد.^۱ طی سال مذکور کشورهای

در سال ۱۹۸۷ حدود ۲۳۵/۳ میلیون رأس دام گاو و گوساله در جهان کشتار شده است که نسبت به سال ۱۹۷۸ اندکی کاهش نشان می‌دهد. این میزان کشتار حدود ۱۸/۵ درصد از کل دام گاو و گوساله را شامل می‌شود. این نسبت با توجه به سیستم پیشرفته پرورش دام و کشتار در گروه کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری عمده و در کشورهای سوسیالیستی و در حال توسعه،

1- *Ibid.* p. 255.

در سال ۱۹۸۷ ایالات متحده آمریکا حدود ۲۱/۹ درصد از تولید جهانی گوشت گاو و گوساله را در اختیار داشته، حال آنکه این کشور طی سال مذکور فقط ۸ درصد از دام گاو و گوساله جهان را دارا بوده است.

بالتسبه خوبی نسبت به ابتدای دوره برخوردار گردیده است. طی همین سال این میزان کشتار حدود ۳۸/۱ درصد از دام گوسفند و بره و ۳۹ درصد از دام بزی را شامل شده است (جدول ۲) با توجه به برابری نسبی نرخ کشتار در کشورهای عمده تولید کننده دام گوسفندی و بزی (به استثناء چند کشور را با نرخ کشتار جهانی) به نظر می‌رسد که سیستم پرورش و کشتار در مورد این دو نوع دام از حساسیت چندانی نسبت به دام گاو و گوساله - که به سیستم پرورش دام و کشتار بسیار حساس است - برخوردار نمی‌باشد. این مسئله را می‌توان از مقایسه کشورهای عمده تولید کننده دام و تولید کنندگان عمده گوشت نیز به دست آورد.

طی سال ۱۹۸۷ مناطق خاور نزدیک و اقیانوسیه هر کدام حدود ۱۷ درصد و مناطق «اتحاد جماهیر شوروی و اروپای شرقی» و اروپای غربی هر کدام حدود ۱۶ درصد از

اتحاد جماهیر شوروی و ایالات متحده آمریکا به ترتیب ۱۷/۸ و ۱۶/۶ درصد از کشتار جهانی دام گاو و گوساله را بعهده داشته‌اند که افزایش بالتسبه خوبی در میزان کشتار دام گاو و گوساله کشور اتحاد جماهیر شوروی و کاهش چشمگیری در مورد ایالات متحده آمریکا به چشم می‌خورد. در همین حال کشورهای آرژانتین، برزیل، فرانسه و استرالیا به ترتیب در رده‌های بعدی جهانی قرار گرفته‌اند. کشورهای اخیر، به استثناء کشور فرانسه، میزان کشتار دام گاوی و گوساله‌ای خود را در سالهای آخر دوره مورد بررسی نسبت به ابتدای دوره (بویژه کشورهای استرالیا و آرژانتین) کاهش داده‌اند.

در سال ۱۹۸۷ میزان کشتار دام گوسفندی و بزی به ترتیب برابر ۴۳۹/۴ و ۱۹۳/۸ میلیون رأس بوده که برخلاف کاهش در زمینه کشتار گاو و گوساله از رشد

۱. کاهش عمده گوشت گاو و گوساله در کشور آرژانتین ناشی از کاهش دام گاو و گوساله بواسطه تأثیرات نامساعد آب و هوایی بوده است.

مأخذ:

FAO. *Commodity Review and Outlook 1987- 88* (Rome: FAO Pub., 1989) p. 61.

۲. نرخ کشتار عبارت است از: نسبت تعداد دام کشتار شده به یک تعداد دام زنده.

جدول (۲): تعداد دام گاو و گوساله، گوسفند و بزه کشتار شده در جهان و کشورهای عمده
 کشتارکننده طی سالهای ۱۹۷۸-۸۹
 واحد: میلیون رأس

۱۹۸۲	۱۹۸۱	۱۹۸۰	۱۹۷۹	۱۹۷۸		کشورهای سال عمده	نوع دام
				تعداد	سهم جهانی (درصد)		
۲۲۳/۵	۲۲۱/۱۰	۲۲۷/۷	۲۳۱/۴	۱۰۰	۲۴۱/۰	جهان	گاو و گوساله
۳۹/۳	۳۸/۲	۳۶/۸	۳۶/۹	۱۸/۴	۴۴/۳	ایالات متحده آمریکا	
۷/۵	۷/۷	۷/۹	۸	۳/۱	۷/۵	فرانسه	
۸/۷	۸/۴	۸/۹	۱۱/۳	۵/۴	۱۳/-	استرالیا	
۳۸*	۳۷/۸*	۳۷/۴	۳۷	۱۵/۳	۳۷	اتحاد جماهیر شوروی	
۱۲/۵	۱۴/۶	۱۴/۱	۱۵/۶	۷	۱۶/۵	آرژانتین	
۱۱/۷	۱۰	۹/۶	۱۰	۴/۷	۱۱/۴	برزیل	
۴۰۲/۵	۴۰۳/۶	۳۸۹/۲	۳۶۹/۸	۱۰۰	۳۷۵/۳	جهان	گوسفند و بز
۴۱/۱	۴۱/۴	۳۵/۶	۳۳/۶	۱۰/۳	۳۸/۸	نیوزیلند	
۲۸/۲	۳۱/۹	۳۰/۴	۲۶/۸	۷/۷	۲۹/۱	استرالیا	
۵۱/۸	۵۳/۱*	۵۳/۳*	۵۳/۱*	۱۴/۴	۵۴/۳*	اتحاد جماهیر شوروی	
۲۵/۶*	۲۴/۱*	۲۶/۵*	۲۶/۳*	۷	۲۶/۱*	چین	
۲۳/۲*	۲۲/۸*	۲۰/۷*	۱۹/۸*	۵/۱	۱۹/۲*	ترکیه	
۱۴/۷	۱۳/۷*	۱۳/۲*	۱۲/۵*	۳/۵	۱۳/۱*	هندوستان	
۱۲/۵*	۱۲/۵*	۱۲/۶*	۱۲/۸*	۳/۳	۱۲/۴*	ایران	
۱۶۷/۹	۱۶۵/۸	۱۶۵/۲	۱۶۱/۵	۱۰۰	۱۵۹/۹	جهان	گوسفند و بز
۲۳/۶*	۲۰/۷*	۲۲/۳*	۲۲*	۱۳/۴	۲۱/۵*	چین	
۲۳/۱	۳۰/۸*	۲۹/۷*	۲۹*	۱۹	۳۰/۵*	هندوستان	
۱۴/۵	۱۷/۷	۱۶/۳	۱۵	۸/۶	۱۳/۸	پاکستان	
۱۰/۴*	۱۰/۲*	۹/۶*	۹/۸*	۶	۹/۷*	نیجریه	
۳/۶*	۳/۶*	۳/۶*	۳/۵*	۲/۱	۳/۴*	ایران (۲)	

مأخذ: آمار سالهای ۱۹۷۸-۸۷ مربوط به مأخذ: می باشد

FAO. Production Yearbook, 1978- 87, (Rome: FAO. Pub. 1979- 88).

۱۹۸۷		۱۹۸۶	۱۹۸۵	۱۹۸۴	۱۹۸۳
سهم جهانی (درصد)	تعداد				
۱۰۰	۲۳۵/۳	۲۳۳/۲	۲۳۱/۲	۲۲۹/۵	۲۲۴/۴
۱۶/۶	۳۹/۱	۴۱/۱	۴۰/۱	۴۱/۳	۴۰/۱
۳/۴	۷/۹	۷/۸	۷/۸*	۸/۳	۷/۶
۳/۴	۷/۹	۷/۴	۷	۷/۳	۹/۱
۱۷/۸	۴۱/۸*	۴۰/۲	۳۹/۷	۴۰	۳۸
۵/۴	۱۳/۷	۱۳/۸	۱۳/۷	۱۲/۳	۱۱/۲
۴/۵	۱۰/۶	۸/۷	۱۰/۷	۱۰/۲	۱۱/۶
۱۰۰	۴۳۹/۴	۴۲۶/۸	۴۲۸/۳	۴۱۶/۳	۴۱۶/۲
۹/۴	۴۱/۱	۴۱/۴	۵۰/۷	۴۳/۶	۴۵/۲
۷/۴	۳۲/۳	۳۲/۱	۲۸	۲۵/۵	۳۰
۱۲/۹	۵۶/۶*	۵۶/۸	۵۲/۶	۵۵/۸	۵۲/۶
۷/۹	۳۴/۶	۳۰/۴	۲۸	۲۸	۲۷/۴
۵/۶	۲۴/۴	۲۴/۳	۲۴/۲	۲۴/۱	۲۴
۳/۸	۱۶/۹	۱۶/۳	۱۵/۷	۱۵	۱۴/۷
۳	۱۳*	۱۳	۱۳*	۱۳*	۱۲/۸*
۱۰۰	۱۹۳/۸	۱۸۹/۵	۱۸۲/۱	۱۷۸/۳	۱۶۹/۷
۱۷	۳۳*	۲۸/۸*	۲۷/۶*	۲۷	۲۴/۹*
۱۹/۵	۳۷/۸	۳۷	۳۵/۸	۳۴/۶	۳۲/۵
۹	۱۷/۲*	۱۶/۵*	۱۶/۱	۱۵/۵*	۱۵
۵/۵	۱۰/۶*	۱۰/۶*	۱۰/۶*	۱۰/۶*	۱۰/۶*
۲	۳/۶*	۳/۶*	۳/۶*	۳/۶*	۳/۹*

آمار سالهای ۱۹۸۸-۸۹ مربوط به مأخذ: می باشد

FAO. *Quarterly Bulletin of Statistics*. vol. 3. 1990.

۱- آمار مربوط به گاو و گوساله شامل بوفالو و آمار مربوط به گوسفند و بره شامل بز نیز می باشد.

۲- رتبه ایران در سال ۱۹۸۷ در زمینه کشتار بز، یازدهم می باشد و تنها بدلیل بررسی مقایسه ای در جدول

آورده شده است.

نسبت کشتار دام به کل مجموع دام (درصد)	وزن یک لاشه بطور متوسط (کیلوگرم)	(۱)	(۱)	متوسط نرخ رشد سالانه (درصد) ۱۹۷۸-۸۷
		۱۹۸۹	۱۹۸۸	
۱۹۸۷	۱۹۸۷			
۱۸/۵	۲۰۵	۲۴۶/۵	۲۴۴/۱	-۰/۲۶
۳۸/۳	۲۷۹	۳۶/۴*	۳۷/۹	-۱/۳
۳۴/۷	۲۴۷	۶/۹*	۷/۲	۰/۶
۳۶/۱	۱۹۰	۷/۱	۸/۱	-۵/۳
۳۴/۲	۱۹۴	۴۳/۳*	۴۳*	۱/۳
۲۴/۸	۲۰۹	۱۱/۷"	۱۲/۲	-۳
۸	۲۰۳	۱۱/۶"	۱۲/۵	-۰/۸
۳۸/۱	۱۵	۶۵۱/۳	۶۳۷/۱	۱/۷
۲۱/۷	۱۶	۳۶/۱	۴۰/۶	۰/۶
۶۴/۲	۱۸	۲۸	۳۲/۳	۱/۱
۴۰	۱۵	۵۷/۶*	۵۶/۸*	۰/۵
۳۴/۹	۱۱	۷۴/۵*	۷۱/۱*	۳/۲
۵۶/۱	۱۳	۲۸/۶"	۲۸/۸"	۲/۷
۳۰/۵	۹	۵۶/۱"	۵۴/۳"	۲/۹
۳۷/۷	۱۸	۱۷/۱*	۱۶/۷*	-۰/۵
۳۹	۱۱			۲/۱
۴۸/۹	۱۰			۴/۹
۳۶/۵	۱۰			۲/۴
۵۳/۹	۱۳			۶/۵
۴۰/۸	۱۳			۱
۲۶/۵	۱۳			۰/۶

توضیحات:

• آمار تخمینی (FAO) می باشد

• آمار غیررسمی می باشد.

میزان گوشت تولید شده در جهان و کشورهای عمده تولید کننده:

در سال ۱۹۸۷، حدود ۴۹۷۸۶ هزار تن گوشت گاو^۳، ۶۴۲۰ هزار تن گوشت گوسفند و ۲۲۰۹ هزار تن گوشت بز در جهان تولید شده است^۴ که نسبت به یک دهه قبل از آن افزایش نشان می‌دهد، (بویژه گوشت بز که طی دوره ۱۹۷۸-۸۷ از متوسط نرخ رشدی معادل ۱/۷ درصد در سال برخوردار بوده است) طی سال ۱۹۸۷ منطقه آمریکای شمالی عمده‌ترین تولید کننده گوشت گاو و گوساله (با سهم جهانی برابر ۲۳/۸ درصد) محسوب می‌شود^۵، ضمن اینکه سهم ایالات متحده آمریکا از این مقدار حدود ۹۲ درصد بوده است^۶ (۲۱/۹ درصد از کل تولید جهانی) حال آنکه این کشور طی سال مذکور فقط ۸ درصد از دام گاو و گوساله جهان را دارا بسوده است (جدول ۱). ۲۰/۹ درصد از گوشت گاو و گوساله تولید شده در سال ۱۹۸۷ متعلق به منطقه «اتحاد

شتردام گوسفندی^۱ و مناطق خاور دور و آفریقا (به استثناء آفریقای جنوبی) و کشورهای سوسیالیستی آسیا به ترتیب ۳۶/۵ (۲۲ و ۲۳/۷ و ۱۷/۸ درصد از کشتار دام بزی را داشته‌اند^۲. سهم کشتار دام گروه کشورهای در حال توسعه نسبت به تعداد کل دام گوسفندی و بزی در مقایسه با نسبت مزبور در مورد دام گاو و گوساله به همان شدت کاهش نشان نمی‌دهد. طی سال ۱۹۸۷ کشورهای اتحاد جماهیر شوروی و نیوزیلند به ترتیب ۱۲/۹ و ۹/۴ درصد از کشتار دام گوسفندی و کشورهای هندوستان و چین به ترتیب ۱۹/۵ و ۱۷ درصد از کشتار دام بزی را در سطح جهان به‌عهده داشته‌اند.

نکته قابل ذکر: وجود عدم کاهش در میزان کشتار این دو نوع دام در کشورهای عمده کشتارکننده می‌باشد. نرخ کشتار دام گوسفندی در کشور استرالیا برابر ۶۴/۲ درصد بوده است که بالاترین نرخ را در میان کشورهای عمده کشتارکننده دام نشان می‌دهد (جدول ۲).

1- FAO. *Production Yearbook 1987*, Op. Cit. p.256.

2- *Ibid*, p. 262.

(۳). سیاست کاهش لبنیات - که از سال ۱۹۷۷ آغاز شده است - یکی از عوامل مؤثر در افزایش گوشت گاو بوده و آنرا در سطح نسبتاً بالائی نگه داشته است.

FAO. *Commodity Review and Outlook 1986- 87*, Op. Cit. p. 61.

(۴). در سال ۱۹۸۷ گوشت حیوانات نشخوار کننده بالغ بر ۳۶ درصد از کل گوشت تولید شده سهم داشته، و حال آنکه سهم گوشت سفید بالغ بر ۳۲ درصد بوده است و این در حالی است که تقاضای جهانی برای گوشت سفید همچنان سیری صعودی دارد (این روند از سال ۱۹۸۵ آغاز شده است). ر. ک.

◁ FAO. *Commodity Review and Outlook 1987- 88*, Op. Cit. p. 61.

جماهیر شوروی و اروپای شرقی» بوده که سهم کشور اتحاد جماهیر شوروی^۲ حدود ۱۶/۷ درصد در جهان گردیده است. منطقه اروپای غربی با ۱۸/۵ درصد از سهم جهانی (شامل کشورهای عمدگی چون فرانسه، آلمان غربی، ایتالیا و انگلستان) در رده بعد جای دارد^۳ ضمن اینکه کشورهای آرژانتین و برزیل نیز جزو تولید کنندگان عمده گوشت گاو و گوساله در جهان محسوب می شوند.

در زمینه گوشت گوسفند و بروه، طی سال ۱۹۸۷ مناطق خاور نزدیک و اقیانوسیه هر کدام با سهمی برابر ۱۸/۵ درصد و مناطق «اتحاد جماهیر شوروی و اروپای شرقی» و اروپای غربی به ترتیب با ۱۷ و ۱۶/۲ درصد از تولید جهانی جزو عمده ترین تولید کنندگان محسوب می شوند،^۴ که از این میان اتحاد

جماهیر شوروی با سهم جهانی حدود ۱۳/۲ درصد طی سال مذکور عمده ترین تولید کننده محسوب می گردد. کشورهای نیوزلند، استرالیا بعد از آن قرار دارند.

در سال ۱۹۸۷ حدود ۳۵ درصد از تولید جهانی گوشت بز متعلق به منطقه خاور دور بوده ضمن اینکه حدود ۲۴ درصد نیز در منطقه آفریقا (به استثناء آفریقای جنوبی) تولید شده است.^۵ در این میان و طی سال مذکور کشورهای هندوستان و چین به ترتیب ۱۷/۱ و ۱۵ درصد از تولید جهانی این نوع گوشت را در اختیار داشته اند در حالی که کشور پاکستان نیز با متوسط نرخ رشد بالایی نسبت به دیگران میزان گوشت بز خود را طی دوره دهساله ۸۷-۱۹۷۸ افزایش داده است.

۵- FAO. *Production Yearbook 1987*, Op. Cit. p. 255.

(۶). بواسطه کشتار مازاد گاوهای شیرده، تحت برنامه «کاهش تولید شیر» تولید گوشت گاو در سال ۱۹۸۶ در این کشور در بالاترین سطح خود نسبت به سالهای قبل قرار داشت ولی بواسطه سرعت نداشتن بازسازی رمه های گوشتی در ایالات متحده آمریکا، تولید گوشت گاو (در سال ۱۹۸۷) کاهش یافته است. ببینید.

FAO. *Commodity Review and Outlook 1986- 87*, Op. Cit. p. 63.

FAO. *Commodity Review and Outlook 1987- 88*, Op. Cit. p. 61.

1- FAO. *Production Yearbook 1987*, Op. Cit. p. 255.

(۳). بهبود بازده تولید در سالهای اخیر در زمینه تولید گوشت در این کشور، انعکاسی از افزایش انگیزه های اقتصادی در رابطه با تولید کنندگان، بویژه در بخش خصوصی، همراه با آگاهیهای بیشتر در زمینه پروتئین مواد خوراکی دام بوده است. ر. ک.

FAO. *Commodity Review and Outlook 1987- 88*, Op. Cit. p.p. 60- 61.

3- *Ibid.*

4- *Ibid.*, p.259.

5- *Ibid.*, p262

جدول (۳): مقدار گوشت گاو و گوساله، گوسفند و بیره و بز تولید کننده در جهان و کشورهای عمده تولید کننده طی سالهای ۱۹۷۸-۸۹
واحد: هزار تن

نوع گوشت	کشورهای عمده	سال	۱۹۷۸		۱۹۷۹	۱۹۸۰	۱۹۸۱	۱۹۸۲
			مقدار	سهم جهانی (برصد)				
گاو و گوساله	جهان		۴۷۱۶۱	۱۰۰	۴۵۸۴۲	۴۵۱۷۱	۴۲۸۶۲	۴۲۹۷۵
	ایالات متحده آمریکا		۱۱۲۸۲	۲۳/۹	۹۹۲۵	۹۹۹۹	۱۰۳۵۲	۱۰۴۲۵
	فرانسه		۱۶۵۸	۳/۵	۱۸۲۳	۱۸۲۸	۱۸۲۶	۱۷۴۵
	اتحاد جماهیر شوروی		۷۰۸۶	۱۵	۷۰۲۹	۶۶۷۳	۶۶۲۷	۶۶۱۸
	آرژانتین		۳۱۹۳	۶/۸	۳۰۹۲	۲۸۷۶	۲۹۲۹	۲۵۷۹
	برزیل		۲۳۲۰	۴/۹	۲۱۱۴	۲۰۸۴	۲۱۱۵	۲۳۹۷
گوسفند و بیره	جهان		۵۶۲۵	۱۰۰	۵۶۲۹	۵۹۰۰	۵۹۵۸	۵۹۹۴
	نیوزیلند		۵۴۶	۹/۷	۴۹۷	۵۶۰	۶۲۶	۶۵۹
	استرالیا		۵۱۴	۹/۱	۴۹۱	۵۴۹	۵۷۹	۵۱۱
	انگلستان		۲۲۸	۴	۲۳۲	۲۷۷	۲۵۹	۲۶۴
	اتحاد جماهیر شوروی		۸۸۱	۱۵/۶	۸۶۰	۸۱۴	۸۲۵	۷۸۳
	چین		۳۹۴	۷	۳۹۵	۳۹۸	۳۵۵	۲۷۵
	ترکیه		۲۸۲	۵	۲۹۸	۲۹۵	۲۸۶	۲۹۲
	ایران		۲۲۴	۴	۲۳۰	۲۳۲	۲۲۵	۲۲۵
	جهان		۱۸۸۹	۱۰۰	۱۹۴۴	۱۹۷۴	۱۸۵۰	۱۹۳۴
	چین		۳۲۳	۱۷/۱	۳۲۱	۳۲۶	۲۲۱	۲۵۱
هندوستان		۲۷۷	۱۴/۱	۲۶۴	۲۷۰	۲۷۷	۲۹۸	
پاکستان		۱۵۱	۸	۱۶۴	۱۷۸	۱۹۴	۲۲۳	
نیجریه		۱۲۳	۶/۵	۱۲۴	۱۲۶	۱۳۰	۱۳۲	
ایران (۲)		۴۳	۲/۳	۴۴	۴۵	۴۵	۴۵	

مأخذ: آمار سالهای ۱۹۷۸-۸۷ مربوط به:

FAO. *Production Yearbook, 1978-8*, (Rome: FAO. Pub. 1979-88).

آمار سالهای ۱۹۸۸-۸۹ مربوط به:

◁ FAO. *Quarterly Bulletin of Statistics*, vol. 3, 1990.

(1) ۱۹۸۹	(1) ۱۹۸۸	متوسط نرخ رشد سالانه (درصد) ۱۹۷۸ - ۸۷	۱۹۸۷		۱۹۸۶	۱۹۸۵	۱۹۸۴	۱۹۸۳
			مقدار	سهام جهانی (درصد)				
۵۰۸۲۲	۵۰۴۰۷	۰/۶	۱۰۰	۴۹۷۸۶	۴۷۷۹۴	۴۶۷۶۰	۴۵۸۸۹	۴۲۸۴۷
۱۰۵۷۶	۱۰۸۷۹	-۰/۳	۲۱/۹	۱۰۸۸۴	۱۱۲۹۲	۱۰۹۹۵	۱۰۹۲۸	۱۰۷۴۸
۱۷۱۶*	۱۸۲۶	۱/۸	۳/۹	۱۹۵۵	۱۹۱۰	۱۸۹۳	۱۹۹۱	۱۸۱۱
۸۸۰*	۸۶۰*	۱/۷	۱۶/۷	۸۲۹۳	۷۸۴۰	۷۳۷۰	۷۲۴۴	۷۰۱۱
۲۶۰*	۲۶۵۰	-۱/۸	۵/۴	۲۷۰۰	۲۷۷۹	۲۷۴۷	۲۵۴۸	۲۳۸۴
۲۴۷۸*	۲۵۸۱	-۰/۳	۴/۵	۲۲۶۲	۱۸۷۱	۲۲۲۳	۲۱۶۱	۲۳۶۵
۸۹۳۹	۸۷۱۷	۱/۴	۱۰۰	۶۴۲۰	۶۲۹۱	۶۲۸۹	۶۱۴۷	۶۱۴۹
۵۵۱*	۵۹۲	۱/۱	۹/۴	۶۰۵	۶۱۷	۷۲۸	۶۶۸	۶۸۰
۵۲۴	۵۸۴	۱/۴	۹/۱	۵۸۳	۵۷۸	۵۱۵	۴۶۵	۵۳۱
۳۴۷	۳۲۲	۳	۴/۷	۳۰۰*	۲۹۰	۳۰۴	۲۸۸	۲۸۷
۸۷۸	۸۶۵	-۰/۳	۱۳/۲	۸۵۰*	۸۶۴*	۸۰۰*	۸۳۰*	۸۰۳*
۸۱۸*	۷۸۱*	-۰/۶	۵/۸	۳۷۰*	۳۲۵*	۳۰۰*	۳۰۰*	۲۸۷*
۳۷۹	۳۸۰*	-۲	۴/۹	۳۱۷*	۳۱۵*	۳۱۰*	۳۰۶*	۳۰۳*
۲۷۸*	۲۸۰*	۰/۴	۳/۶	۲۳۴*	۲۳۴*	۲۳۴*	۲۳۴*	۲۳۰*
		۱/۷	۱۰۰	۲۲۰۹	۲۱۷۵	۲۰۸۸	۲۰۳۳	۱۹۵۱
		۰/۲	۱۵	۳۳۱*	۳۰۶*	۲۹۴*	۲۸۷*	۲۵۹*
		۳/۵	۱۷/۱	۳۷۸*	۳۷۰*	۳۸۵*	۳۴۶*	۳۰۲*
		۴/۷	۱۰/۳	۲۲۸*	۲۱۸*	۲۱۰	۱۹۵	۲۳۴
		۱	۶/۱	۱۳۴*	۱۳۴*	۱۳۴*	۱۳۴*	۱۳۴*
		۰/۷	۲/۱	۴۶*	۴۵*	۴۵*	۴۵*	۴۵*

۱- آمار مربوط به گاو و گوساله شامل بوفالو و آمار مربوطه به گوسفند و بره شامل بز می شود.

۲- رتبه ایران در سال ۱۹۸۷ از لحاظ تولید گوشت بز در جهان دهم می باشد و در این جدول به لحاظ بررسی مقایسه ای آورده شده است.

توضیحات:

* آمار تخمینی (FAO) می باشد.

∞ آمار غیر رسمی می باشد.

قرن بیستم پروژه‌ها و برنامه‌های بسیاری را در زمینه پرورش دام در کشورهای صنعتی به خود دیده است. تولیدات دامی بیش از تولید غلات بعنوان یک منبع اصلی انرژی در بسیاری از کشورهای پیشرفته مورد توجه قرار دارد.

عوامل مؤثر بر تولید گوشت:

گوشت بعنوان یک فرآورده دامی، متأثر از عواملی است که بر فعالیت‌های کشاورزی، دامپروری و صنعتی (پردازش گوشت) تأثیر می‌گذارد پروژه‌های گسترش و توسعه دام زنده در بسیاری از نقاط جهان تأثیر مثبتی بر تولید گوشت می‌گذارد و اصولاً تولید گوشت در مقیاسی وسیع، خود، انگیزه‌ای جهت امر تحقیق و توسعه در زمینه بازسازی دام به منظور تولید گوشت بهتر و بیشتر ایجاد می‌کند^۱. قرن بیستم پروژه‌ها و برنامه‌های بسیاری را در زمینه پرورش دام در کشورهای صنعتی به خود دیده است تولیدات دامی بیش از تولید غلات بعنوان یک منبع اصلی انرژی در بسیاری از کشورهای پیشرفته مورد توجه قرار دارد، روش پرورش دام در کشورهای توسعه یافته بشکلی بسیار مناسب در زمینه‌های کنترل بیماری‌ها، بهبود تغذیه و نحوه نگهداری دام گسترش یافته است. در طول چهل سال گذشته زمینه

تکنیک‌هایی همانند آنچه در کشورهای پیشرفته بکار گرفته می‌شود در سطحی گسترده در مناطق در حال توسعه فراهم شده است، این تکنیک‌ها می‌توانند خیلی سریع اجرا شوند ولی در عمل پیاده کردن آنها با مشکلات زیاد و دشواری روبرو می‌شود^۲. علت عمده این مشکلات را می‌بایست در روش‌های بسیار متنوع پرورش دام جستجو کرد.

افزایش ذخایر دامی (Stock-Breeding)، بمنظور تولید گوشت آنها دارای سیستم‌های تولید متنوعی است و از سیستم‌های سنتی گرفته تا روش‌های مدرن پیشرفته برای پرورش گوساله‌ها و ایجاد واحدهای پرورابندی (Feet Lot Farming) برای گاوهای جوان در بسیاری از کشورهای توسعه یافته تقسیم می‌شود. در ایالات متحده آمریکا، حدود ۶۰ درصد از مجموع تولید، در واحدهای پرورابندی مناسب صورت می‌گیرد^۳. حال آنکه تولید دام در آفریقا،

1- Marry Tracy: *A-case Study on the Leather and Leather Products (Except Footwear) Industry Trade Implications For Developing Countries* (New York: UNCTAD Pub. 1984) p. 10.

2- FAO. *The First 40 Years* (Rome: FAO, Pub. 1985) p. 50.

به لحاظ عدم وجود سازماندهی و تشکیلات متمرکز در زمینه پرورش دام در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، علی‌رغم نیاز شدید دامداران جهت برطرف نمودن معضلاتی که در سرراه افزایش دام و بهبود وضع آنها وجود دارد، امکان کمک‌رسانی از سوی سازمانهایی چون FAO، UNIDO، و... براحتی میسر نمی‌باشد.

قابل کشت دور هستند. اغلب چراگاهها تحت مالکیت عمومی هستند، حال آنکه رمه‌ها در مالکیت خصوصی قرار دارند و این امر باعث برخورد بین منافع عمومی و خصوصی و تخریب چراگاهها می‌شود. در این کشورها اغلب مراتع تحت یک مدیریت صحیح قرار ندارد و بیش از ظرفیت مورد استفاده قرار گرفته، یا سوزانده شده و در نتیجه از بازدهی خارج شده‌اند. سطح وسیعی از قاره آفریقا (حدود ۷۰۰ میلیون هکتار) بواسطه هجوم مگس تسه‌تسه به این مراتع که موجب بیماری مهلک و کشنده‌ای برای دام و باعث ایجاد ناخوشی تدریجی برای انسان می‌گردد عملاً غیرقابل استفاده شده است^۲ بر این عوامل می‌بایست تأثیر رفتارها، مذاهب و اعتقادات گوناگون (مثل تقدس گاو و عدم کشتار آن در کشور هندوستان) عدم وجود سیستم صحیح در بهره‌برداری از گوشت حیوانات کشتار شده، (نظیر میلیونها دام که هر ساله در مراسم حج قربانی شده و بخش

آسیا و آمریکای لاتین هنوز عمده براساس سیستم‌های سنتی پایه‌گذاری شده است. این گروه از کشورها به راحتی امکانات خود را در اختیار سازمانهای بین‌المللی در جهت افزایش تولید دام قرار نمی‌دهند، (به لحاظ عدم وجود سازماندهی و تشکیلات متمرکز در زمینه پرورش دام در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، علی‌رغم نیاز شدید دامداران جهت برطرف نمودن معضلاتی که در سرراه افزایش دام و بهبود وضع آنها وجود دارد، امکان کمک‌رسانی از سوی سازمانهایی چون FAO، UNIDO، و... براحتی میسر نمی‌باشد، اینگونه کمکها، شامل تیمهای امداد جهت کنترل امراض مسری، بهبود وضعیت بهداشت و تغذیه دام و... می‌شود.) از طرف دیگر افزایش تعداد دام، چرای کمتر، کاهش سلامتی حیوان و استفاده نامطلوب از مراتع را موجب می‌شود^۱ در برخی از این نقاط، حیوانات بوسيله طایفه‌های چادرنشین پرورش داده می‌شوند که از مزارع

3- UNCTAD. *Studies in the Processing, Marketing and Distribution of Commodities Op.* ▷

Cit. p. 11.

1. FAO. *The First 40 Years*, Op. Cit. p. 50.

2. FAO. *Agriculture: Toward 2000*, (Rome: FAO, pub., Second Printing 1982) p. 76.

اعظم آنها از بین می‌روند) را اضافه نمود. و گوساله بطور فزاینده بستگی به ارزیابی سایر بخشهای کشاورزی (بویژه غلات) تأثیر هزینه و عرضه غلات دامی در تولید فرآورده‌های دام از حساسیت بالایی برخوردار است^۱ و بطور کلی وضعیت تولید گوشت گاو دارد^۲.

(۱). این تأثیر از طریق قیمت غلات دام بر قیمت دام زنده و در نهایت قیمت گوشت عمل می‌نماید. چون بهر حال اکثر مردم ترجیح می‌دهند که قسمتی از غذایشان را فرآورده‌های دامی تشکیل دهد و این امر از کشت درآمدی بالا در رابطه با تقاضای فرآورده‌های دامی، در همه کشورهای جهان هویداست. رک:

Joseph W. Willett. *The World Food Situation and Prospects to 1985*, Foreign Agriculture Economic Report No. 28. (U.S. Department of Agriculture December 1974) p. 51.

(۲). طی سال ۱۹۸۵ مصرف خوراک دام در سطح جهان بالغ بر ۳,۶۵۰ میلیون تن معادل غلات و مصرف علوفه بالغ بر ۲,۶۳۰ میلیون تن تخمین زده شده است. همچنین طی سال مذکور کاربرد مواد کنسنتره (نظیر غلات خوراک دام و مقدار کمی گندم) فرآورده‌های جانبی غلات (عمده سبوس برنج و گندم) کنجاله دانه‌های روغنی بویژه کنجاله سویا و سایر کنسنتره‌ها شامل کاساوا (Cassava)؛ ملاس، ◁

فائو (FAO) اساساً تأکید بر سیستم‌های پرورش دام با هزینه کمتر مبتنی بر استفاده از مراتع قابل دسترس و افزایش قابلیت کشت در واحد سطح دارد.

هر کجا که سطح درآمد و نسبت قیمت بین غلات و فرآورده‌های دامی اجازه دهد، غلات بعنوان غذای دام مورد استفاده قرار می‌گیرد البته در کشورهای چون، استرالیا و آرژانتین، تا زمانی که مراتع نسبتاً فراوانی جهت چریدن دام وجود دارد، غلات بسیار کمی بعنوان غذای دام مصرف می‌شود. در بسیاری از نقاط دیگر نظیر ایالات متحده آمریکا نیز هنوز علوفه و مراتع، نقش مهمی در تغذیه دام ایفا می‌نمایند.^۱

برنامه‌های فائو (FAO)، شامل کنترل امراض و توسعه تکنولوژی بمنظور افزایش تولید است که این دو مستلزم کامل نمودن سیستم پرورش دام و افزایش عرضه علوفه دام از منابع داخلی می‌باشد. فائو (FAO)

اساساً تأکید بر سیستم‌های پرورش دام با هزینه کمتر مبتنی بر استفاده از مراتع قابل دسترس و افزایش قابلیت کشت در واحد سطح دارد. اگرچه در سالهای اخیر تأکید فزاینده‌ای بر منابع غذای دام (از قبیل: گاه، بقایای (ضایعات) نیشکر، و سایر فرآورده‌های گیاهی) شده اما این سازمان در زمینه بیماری‌های مختلف دام بویژه بیماری‌های دهان و سم^۲ (FMD) نیز موفقیتهای زیادی کسب کرده ضمن اینکه هنوز این نوع بیماری‌ها ریشه کن نشده است.^۳

سطح تولید گوشت گاو و گوساله از عوامل زیادی که در ارتباط با یکدیگرند تأثیر می‌پذیرد. بطور کلی افزایش تولید گوشت پاسخی است به تقاضای رو به رشد، که آن

▷ حیوانات، پودر گیاهی، شیر و پودر گوشت) بالغ بر ۱۰۲۰ میلیون تن تخمین زده شده است. مصرف غلات و فرآورده‌های جنبی آن به ۷۴۵ میلیون تن، (حدود ۴۰ درصد) از مجموع محصول جهانی غلات در سال ۱۹۸۵ بالغ شده است.

مأخذ:

UNCTAD. *Studies in the Processing, Marketing and Distribution of Commodities*, Op.

Cit, p. 3.

در صورت اجرای برنامه‌های گسترش تولید غذای دام در مناطق در حال توسعه (آسیا و آفریقا) تا سال ۲۰۰۰ مقدار تولید علوفه و غلات دام به ۳۰۷/۴ میلیون تن، سطح مراتع به ۶,۲۳۰ میلیون هکتار و تولید کنسانتره به میزان ۱۶۹/۶ میلیون تن افزایش خواهد یافت. رک:

FAO. *Agriculture: Toward 2000*, Op. Cit. p. 78

◁ 1. Joseph W. Willett. *Op. Cit.* p. 51.

می‌تواند تا حدود چهل ماه طول بکشد که تولید طی این دوره تحت تأثیر عوامل چندی نظیر: شرایط کلی اقتصاد، سیاستهای مربوطه دولتی، تغییر در عرضه و قیمت‌های سایر گوشت‌ها - که معمولاً سیکل تولید کوتاهتری نسبت به گوشت گاو دارند - شرایط آب و هوایی (نظیر خشکسالی در نیمکره جنوبی) که تأثیر شدیدی بر قیمت‌ها و قابلیت دسترسی غلات خوراک دام و سایر محصولات خوراکی دام دارند و سایر عواملی که تا کنون در زمینه دام بررسی شده قرار دارد^۱.

نیز خود انعکاسی از رشد جمعیت و افزایش درآمد قابل تصرف است. در سالهای اخیر افزایش بازده تولید از هر رأس دام بیش از افزایش تعداد گاو و گوساله‌ای در روند بلندمدت تولید گوشت سهم داشته است. علاوه بر این عوامل، از مشخصه‌های تولید گوشت گاو و گوساله گرایش به تغییرات سیکلی است. مکانیزم اصلی در یک سیکل ذخیره‌سازی نهفته است هر سیکل به دو مرحله دیگر تقسیم می‌شود: مرحله صعودی (یا تراکم ذخایر) و مرحله نزولی (یا خروج از ذخایر)، علت اصلی این سیکل‌ها در ویژگیهای عرضه گوشت گاو و تأخیر زمانی موجود بین تأثیر تغییرات قیمت در سطح تولید می‌باشد. در حقیقت فاصله بین زمانی که تولید کننده تصمیم به افزایش تولید می‌گیرد تا لحظه‌ای که این افزایش وارد بازار می‌گردد

2. Foot- and- Mouth Disease

این بیماری‌ها یکی از مهمترین عوامل موثر در شکل‌دهی جریانهای تجاری بین کشورها در زمینه گوشت گاو و گوساله تازه، سرد کرده و یخ‌زده محسوب می‌شود (این بیماری‌ها تأثیری بر روند تجاری گوشت‌های پردازش شده ندارد) تولیدکنندگان عمده گوشت گاو و گوساله به دو منطقه عاری از امراض دهان و سم؛ شامل: کشورهای ایالات متحده آمریکا، کانادا، استرالیا، نیوزیلند و آمریکای مرکزی و آلوده به امراض دهان و سم؛ شامل: گروه کشورهای عضو جامعه اقتصادی اروپا (EEC)، اروپای شرقی، اتحاد جماهیر شوروی، آرژانتین، برزیل و اروگوئه تقسیم می‌شوند.

مأخذ:

UNCTAD. *Studies in the Processing Marketing and Distribution of Commodities*, Op. Cit. p. 13.

3. FAO. *The First 40 Years*, Op. Cit. p. 53.

1- UNCTAD: *Studies in the Processing, Marketing and Distribution of Commodities*, Op.Cit p.3.

از جمله سیاستها و برنامه های دولتی در جهت حمایت از کشاورزان و دامپروران، پرداخت سوبسید به تولید کنندگان^۱ (PSEs) می باشد. جدول زیر درصد

کمکهای اعطا شده به تولید کنندگان انواع گوشت و سایر کالاهای در ارتباط با گوشت را در برخی از کشورهای مهم تولید کننده گوشت نشان می دهد.

(جدول ۴): درصد سوبسیدهای اعطایی به تولید کنندگان انواع گوشت و بعضی کالاهای دیگر به تفکیک کشورهای عمده طی دو سال ۱۹۸۶-۸۷

(درصد بر حسب ارزش تولید)

کشور	کالا	گوشت حیوانات نشخوارکننده (۲)	گوشت حیوانات غیرنشخوارکننده (۳)	غلات دامی (۴)	نم
ایالات متحده آمریکا		۱۱	۱۱	۴۸	۵۹
کانادا		۱۰	۶	۴۰	۴۰
۱۵ کشور عضو جامعه اقتصادی اروپا (EEC)		۴۰	۲۲	۴۷	۵۹
سایر کشورهای اروپای غربی		۵۰	۳۰	۴۹	۵۲
ژاپن		۶۶	۳۲	۶۴	۹۱
استرالیا		۴	۰	۲	۱۵
نیوزیلند		۸	۰	۰	۰
متوسط (۱)		۲۹	۲۰	۴۷	۵۵

- ۱- منظور میانگین سوبسید اعطایی به تولید کنندگان کشورهای مذکور بر حسب هر کالا است.
- ۲- شامل گوشت گاو، بره و گوسفند می باشد.
- ۳- شامل گوشت طیور، خوک و تخم مرغ می باشد.
- ۴- شامل ذرت و... می باشد.

Food Policy vol. 15, No. 1, February 1990.

مأخذ:

1. «Producers Subsidy Equivalent»

«معادل سوبسید تولید کنندگان» که این پرداختها بمنظور جبران خسارت تولید کنندگان در زمان اجرای برنامه های مؤثر دولتی در زمینه یک کالاهای خاص ضروری می باشد.

Food Policy vol. 15, No. 1, February 1990, p. 68.

در سالهای اخیر افزایش یازده تولید از هر رأس دام، بیش از افزایش تعداد گاو و گوساله. در دوره بلندمدت تولید گوشت سهیم بوده است.

سال ۲۰۰۰ تخمین زده شده است. با این متوسط نرخ رشد، مقدار تولید گوشت در این دو گروه از کشورها به ترتیب به مرز ۳۱ و ۱۹ میلیون تن خواهد رسید^۱. البته با توجه به نرخ رشد جمعیت در گروه کشورهای در حال توسعه، کمبود تولید گوشت بمنظور پاسخگویی به افزایش تقاضا تا سال ۲۰۰۰ همچنان به چشم می خورد.

پیش بینی سطح تولید گوشت گاو، گوسفند و بز تا سال ۲۰۰۰:

براساس یک پیش بینی انجام شده، متوسط نرخ رشد سالانه تولید گوشت گاو در کشورهای توسعه یافته ۱/۶ درصد و در گروه کشورهای در حال توسعه حدود ۲/۱ درصد تا

منابع و مآخذ

منابع فارسی:

(۱). علی اکبر دهخدا. لغت نامه تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران. ۱۳۵۵.

منابع لاتین

1. FAO. *Agricultural: Toward 2000*. Rome: FAO, Pub., Second Printing 1982.
2. FAO. *Commodity Review and Outlook*, 1986- 87. Rome: FAO, Pub., 1988
3. FAO. *Production Yearbook 1987*, Rome: FAO, Pub., 1989.

1. Joachim Zietzanc, Alberto Valdes. *International Interactions in Food and Agricultural Policies* (Paris: OECD Pub., No. 2 April 1989)

4. FAO. *Quarterly Bulletin of statistics*, 1, vol. 3, 1990.
5. FAO, *The First 40 Years*, Rome: FAO, Pub., 1985.
6. *Food Policy*, vol. 15, No. 1 February 1990.
7. Joachim Zietzane, Alberto valdes, *International Interactions in Food and Agricultural Policies*, Paris: OECD Pub., No. 2 April 1989.
8. Joseph W. Wollett, *The World Food Situation and Prospects to 1985*, Foreign Agricultural Economic Report No. 28. U.S. Department of Agriculture. December 1974.
9. Narry Tarcy, *A Case Study on the Leather and Products (except Footwear) industry Trade Implications for Developing Countries* New York: UNCTAD Pub., 1984.
10. UNCTAD *Studies in the Processing, Marketing and Distribution of Commodities, The Marketing of Bovine meat and Products: Areas for International Co- Operation*. New York, UNCTAD Pub. 1989.

